

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо використання майна ліквідованих комунальних закладів середньої освіти у сільській місцевості"

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Дуже часто малокомплектні школи у сільській місцевості, через неналежне освітнє середовище, відсутність вмотивованих вчителів і достатньої кількості дітей не спроможні надавати якісну освіту. Оптимальним рішенням для об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) з метою організації якісного освітнього процесу є переспрямування фінансових ресурсів місцевих громад на розвиток опорних шкіл, а не на підтримку функціонування малокомплектних шкіл. Постає питання, що робити із майном ліквідованих шкіл.

Здебільшого перед ОТГ виникає необхідність у закритті саме сільських шкіл. Підставою для прийняття непопулярних рішень у першу чергу слугує демографічна криза, яка спостерігається в державі. При цьому найгостріше проблема малокомплектності шкіл проявляється у віддалених селах, де класи можуть налічувати від одного до дев'яти учнів. Тому сьогодні часто йдеться про оптимізацію мережі навчальних закладів, мета якої — дати школярам належні умови навчання.

На разі, відповідно до чинного законодавства майно, у тому числі земельні ділянки, ліквідованих державних, комунальних закладів загальної середньої освіти або тих, діяльність яких зупинена, відповідно до рішення засновника може бути використане виключно для забезпечення здобуття освіти, надання послуг у сфері соціального захисту, культури та охорони здоров'я, у тому числі на засадах державно-приватного партнерства.

Також державні та комунальні заклади загальної середньої освіти та/або державна, комунальна частка майна корпоративного закладу загальної

середньої освіти не можуть бути приватизовані або в будь-який інший спосіб передані у приватну власність.

При цьому відповідно до частини 5 ст. 80 ЗУ "Про освіту" визначено, що кошти, отримані від використання вивільнених приміщень ліквідованих державних та комунальних закладів освіти, використовуються **виключно на освітні потреби**.

При збереженні такого підходу щодо використання майна ліквідованих комунальних навчальних закладів середньої освіти у сільській місцевості існують великі ризики того, що таке майно:

- буде неефективно використовуватись (взагалі не використовуватися);
- з часом просто зруйнується.

Відповідно до даних Міністерства освіти та науки України¹ станом на 5 вересня 2019 року в Україні перебувало 3900 шкіл з наповнюваністю класів 9 і менше учнів (це так звані "малокомплектні школи"). Майже всі ці школи розташовані у сільській місцевості. Для прикладу, у Львівській області є 274 таких шкіл, і всі вони розташовані у сільських населених пунктах².

За оперативними даними обласних державних адміністрацій³ станом на 01.02.2021 р. в Україні функціонує 8743 закладів середньої освіти у сільській місцевості. Серед них, 2558 закладів середньої освіти є "малокомплектними", а у Донецькій області 10 шкіл призупинили діяльність через відсутність дітей. Наразі на балансі місцевих органів самоврядування перебуває 365 ліквідованих майнових комплексів ліквідованих комунальних закладів освіти у сільській місцевості. Крім цього, обласні державні адміністрації повідомляють про можливість ліквідації у 2021-2022 рр. 93 навчальних закладів середньої освіти у сільській місцевості (Запорізька область - 10 навчальних закладів, Житомирська область - 23 навчальні заклади, Львівська

¹ <https://cutt.ly/OgT1TWN>

² <https://cutt.ly/TgT1KAI>

³ Інформація була отримана від обласних управлінь освіти у відповідь на депутатське звернення народного депутата України Н.Р. Піпи

область - 39 навчальних закладів в т. ч. філій, Миколаївська область - 5 навчальних закладів, Одеська область - 8 навчальних закладів, Сумська область - 5 навчальних закладів, Хмельницька область - 6 навчальних закладів, Черкаська область - 2 навчальні заклади).

Питання розпорядження майном ліквідованих закладів освіти тісно пов'язане із виконанням органами місцевого самоврядування повноважень у сфері освіти. Зокрема, до власних повноважень відносяться управління закладами освіти (підпункт 1 пункт "а" статті 32 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні"), а до делегованих - забезпечення в межах наданих повноважень доступності і безоплатності освіти (підпункту 1 пункту "б" статті 32 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні"). Тож автори законопроекту дотримуються позиції, що органи місцевого самоврядування мають мати повну організаційну самостійність у виконанні своїх власних повноважень, зокрема таких як управління комунальним майном та закладами освіти, в той же час як виконання делегованих повноважень (забезпечення доступності і безоплатності освіти) має бути забезпечено належним фінансуванням з Державного бюджету.

Саме тому вважаємо за необхідне дозволити ОТГ на власний розсуд розпоряджатися майном ліквідованих комунальних закладів середньої освіти у сільській місцевості, а саме:

- 1) вільно використовувати його (майно ліквідованих закладів середньої освіти) для потреб місцевої громади, а не лише для *здобуття освіти, надання послуг у сфері соціального захисту, культури та охорони здоров'я*;
- 2) здавати в оренду.

При цьому автори законопроекту цілком підтримують чинну норму що кошти, отримані від використання вивільнених приміщень ліквідованих державних та комунальних закладів освіти, мають використовуватися **виключно на освітні потреби.**

В перспективі, за такого підходу, майнові комплекси ліквідованих навчальних закладів середньої освіти збережуться, і при позитивній демографічній ситуації, зможуть знову використовуватися місцевими громадами для освітніх потреб.

2. Мета і цілі прийняття законодавчого акта

Законопроект розроблений з метою закріплення на рівні закону можливості для ОТГ ефективно розпоряджатися майном ліквідованих комунальних навчальних закладів середньої освіти, що знаходяться у сільській місцевості.

3. Загальна характеристика та основні положення акта

Законопроектом пропонується внести зміни до частини шостої статті 2 Закону України "Про оренду державного та комунального майна" щодо уточнення оренди рухомого та нерухомого майна, що належить закладам середньої освіти, з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про освіту" та Законом України "Про повну загальну середню освіту".

Також законопроектом передбачені зміни до частини другої статті 61 Закону України "Про повну загальну середню освіту", які дозволяють місцевим органам самоврядування здавати в оренду майно ліквідованих комунальних закладів середньої освіти у сільській місцевості.

4. Стан нормативно-правової бази

У цій сфері правового регулювання діють Конституція України, Закон України "Про освіту", Закон України "Про повну загальну середню освіту", Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні", Закон України "Про оренду державного та комунального майна" та інші нормативно-правові акти.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону не потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України. Ухвалення законопроекту може збільшити надходження до місцевих бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття Закону

Ухвалення законопроекту дозволить на законодавчому рівні закріпити можливості для ОТГ ефективно розпоряджатися майном ліквідованих комунальних навчальних закладів середньої освіти, що знаходяться у сільській місцевості, зокрема, використовувати для потреб громади та здавати його в оренду.

Народні депутати України

**Піпа Н.Р. (посв. 316)
та інші**



СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Піпа Наталія Романівна
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000008E153100CA648F00
Дійсний до: 29.01.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 316д9/1-2021/83503 від 09.03.2021



428279